

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті досліджено сутність та роль податкового менеджменту в системі управління державними фінансами. Розглянуто основні функції податкового менеджменту, його стратегічний і тактичний рівні, а також значення ефективного адміністрування податків для забезпечення стабільності бюджетних надходжень. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку податкового менеджменту в Україні, зокрема цифровізацію податкового адміністрування та окремі зміни податкової політики. Обґрунтовано значення ефективного податкового управління для забезпечення фінансової стабільності держави в умовах сучасних економічних викликів.

Ключові слова: податковий менеджмент; податкове адміністрування; державні фінанси; податкова політика; бюджетні надходження; податкова система.

Abstract. The article examines the essence and role of tax management in the public finance management system. The main functions of tax management, its strategic and tactical levels, as well as the importance of effective tax administration for ensuring the stability of budget revenues are considered. The author analyzes current trends in the development of tax management in Ukraine, in particular, the digitalization of tax administration and certain changes in tax policy. The importance of effective tax management for ensuring the financial stability of the state in the context of current economic challenges is substantiated.

Keywords: tax management; tax administration; public finance; tax policy; budget revenues; tax system.

Податковий менеджмент є однією з ключових складових системи управління державними фінансами, оскільки саме через податкові механізми забезпечується формування основної частини доходів бюджету та реалізація фінансової політики держави. В умовах трансформації економіки, глобалізаційних процесів і воєнних викликів значення ефективного податкового управління суттєво зростає, адже від якості адміністрування податків залежить фінансова стабільність держави, виконання соціальних зобов'язань та забезпечення обороноздатності країни.

Податковий менеджмент доцільно розглядати як систему форм, методів, інструментів і управлінських рішень, спрямованих на організацію процесу мобілізації податкових надходжень, контроль за своєчасністю та повнотою їх сплати, а також мінімізацію податкових ризиків. Його зміст охоплює стратегічний і тактичний рівні управління. На стратегічному рівні визначаються напрями податкової політики, параметри податкової системи, рівень податкового навантаження, пріоритети стимулювання економічного розвитку. На тактичному рівні здійснюється поточне адміністрування податків, контрольні заходи, аналіз надходжень і реагування на відхилення.

У системі управління державними фінансами податковий менеджмент виконує декілька взаємопов'язаних функцій. По-перше, фіскальну – забезпечення стабільного та прогнозованого формування доходів бюджету. По-друге, регулюючу – вплив на економічну активність суб'єктів господарювання через встановлення ставок, пільг, податкових стимулів. По-третє, контрольну – запобігання ухиленню від оподаткування, тінізації економіки та втратам бюджетних ресурсів. По-четверте, аналітичну – оцінювання ефективності податкової політики та прогнозування бюджетних надходжень.

Важливою передумовою ефективного податкового менеджменту є чітке нормативно-правове регулювання, зокрема Податковий кодекс України, який

визначає принципи побудови податкової системи, права й обов'язки платників податків та контролюючих органів, механізми адміністрування податків і зборів [1]. Водночас податковий менеджмент не обмежується лише формальним виконанням норм законодавства – він передбачає застосування сучасних управлінських підходів, цифрових технологій, ризик-орієнтованих методів контролю.

Сучасні тенденції розвитку податкового менеджменту пов'язані з цифровізацією процесів адміністрування, впровадженням електронних сервісів для платників податків, автоматизованим моніторингом податкових ризиків. Це сприяє підвищенню прозорості податкових процедур, зменшенню адміністративного навантаження на бізнес та скороченню витрат на адміністрування. Крім того, значну роль відіграє міжнародна координація податкової політики, протидія розмиванню податкової бази та виведенню прибутків за кордон [2].

Практичним відображенням зазначених тенденцій є податкові зміни, впроваджені у 2026 році, які безпосередньо впливають на механізм податкового менеджменту. Зокрема, суттєвими є нові вимоги щодо добровільного дотримання податкового законодавства, пов'язані з включенням підприємств до «Клубу білого бізнесу», що забезпечує податкові преференції сумлінним платникам. Члени такого переліку отримують мораторій на певні перевірки, скорочені строки перевірок ПДВ, індивідуальні консультації та підтримку комплаєнс-менеджера, що сприяє стабільному адмініструванню податкових зобов'язань і довірі між бізнесом і державою [3].

Також внесено зміни, що стосуються технічних аспектів податкового адміністрування, зокрема, змінено порядок подання податкової декларації та податкових розрахунків, уточнено обмеження щодо застосування спрощеної системи оподаткування, а також збережено курс на підвищення соціальних стандартів, що опосередковано впливає на податкове навантаження [4].

Ще одним важливим напрямом реформ є перехід до більш жорстких правил оподаткування окремих категорій платників – наприклад, підвищена ставка податку на прибуток банків, що має значний вплив на фінансовий сектор і бюджетні доходи [4].

В умовах воєнного стану податковий менеджмент набуває особливої ваги. З одного боку, держава потребує максимального мобілізаційного ресурсу для фінансування оборонних і соціальних видатків. З іншого – надмірне податкове навантаження може стримувати економічну активність та відновлення бізнесу. Тому управлінські рішення мають базуватися на принципах збалансованості, гнучкості та адаптивності. Тимчасові податкові пільги, відстрочки сплати податків, спрощення процедур звітності можуть виступати інструментами підтримки економіки, не порушуючи при цьому фіскальної стійкості в довгостроковій перспективі.

Ефективність податкового менеджменту значною мірою залежить від рівня податкової культури суспільства та довіри платників податків до державних інституцій. Добровільність виконання податкових зобов'язань зростає за умов прозорого використання бюджетних коштів, справедливості податкового навантаження та невідворотності відповідальності за порушення податкового законодавства. Таким чином, податковий менеджмент виступає не лише технічним інструментом мобілізації доходів, а й важливим чинником формування фінансової дисципліни та соціального партнерства між державою і платниками податків.

Отже, податковий менеджмент є системоутворюючим елементом управління державними фінансами. Його результативність визначає рівень бюджетної забезпеченості, макроекономічну стабільність і можливості реалізації стратегічних пріоритетів розвитку держави. Подальше вдосконалення податкового менеджменту має ґрунтуватися на поєднанні фіскальної ефективності, економічної доцільності та соціальної справедливості, що забезпечить стійкість фінансової системи в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Вінницька О., Момотюк Л. Теоретичні засади податкового адміністрування: основи фіскального управління. *Економічні горизонти*. 2024. №1(27), С. 142–149. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(27\).2024.299231](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(27).2024.299231)
3. Клуб "білого бізнесу": до яких змін 2026 року варто бути готовим. Liga Zakon. https://biz.ligazakon.net/analytics/242548_klub-blogo-bznesu-do-yakikh-zmn-2026-roku-vartobuti-gotovim
4. Офіційний сайт Державної податкової служби. URL: <https://tax.gov.ua/>

Вінницька Оксана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Умань, e-mail: vinnytska.oksana@ukr.net

Vinnytska Oksana A., PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Economic Security, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, e-mail: vinnytska.oksana@ukr.net

